

»Binnen de vaste commissie voor Infrastructuur en Milieu hebben verschillende fracties de behoefte om vragen en opmerkingen voor te leggen aan de Minister van Infrastructuur en Milieu inzake het ontwerp Nationaal Waterplan 2016–2021 (Kamerstuk 31 710, nr. 35).

De voorzitter van de commissie,
Van Dekken

De adjunct-griffier van de commissie,
Jansma

I Vragen en opmerkingen vanuit de fracties

Inhoudsopgave	blz.
Inleiding	2
Algemeen	2
Zoetwater	4
Waterkwaliteit	5
<i>Deltaplan agrarisch waterbeheer</i>	7
<i>Grondwater en drinkwater</i>	8
Gebiedsgerichte uitwerkingen grote wateren	8
Gebiedsgerichte uitwerkingen zee en kust	9
<i>Beleidsnota Noordzee</i>	10
<i>Mariene Strategie</i>	11
Water en omgeving	14
Financiering	14
Bodemdaling	14
Overig	16

Inleiding

De leden van de VVD-fractie hebben kennisgenomen van het ontwerp Nationaal Waterplan 2016–2021 (NWP2). Zij hebben daarbij nog een aantal vragen.

De leden van de PvdA-fractie hebben kennisgenomen van het ontwerp NWP2. Deze leden hebben een aantal opmerkingen en een aantal vragen waarop ze de Minister verzoeken in te gaan.

De leden van de SP-fractie hebben kennisgenomen van het ontwerp NWP2. Tevens danken zij de Minister voor de uitgebreide beantwoording van de eerder gestelde vragen over de tussentijdse wijziging van het huidige Nationaal Waterplan (NWP) (Kamerstuk 31 710, nr. 38). De leden van deze fractie willen naar aanleiding van deze beide stukken nog een aantal punten verder uitdiepen.

De leden van de CDA-fractie hebben kennisgenomen van het ontwerp NWP2. Hierover hebben deze leden nog vragen.

De leden van de D66-fractie hebben kennisgenomen van het ontwerp NWP2 en enkele onderliggende stukken. Deze leden hebben hierover nog enkele vragen en opmerkingen.

De leden van de ChristenUnie-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van het ontwerp NWP2. Zij hebben hierover nog enkele vragen.

De leden van de PvdD-fractie hebben kennisgenomen van het ontwerp NWP2 en willen hier graag nog enkele vragen over stellen.

Algemeen

De leden van de VVD-fractie merken op dat het NWP2 een looptijd van zes jaar heeft, zestien documenten vaststelt en volgens de aanbiedingsbrief een flink aantal zaken verankert: de afspraken die voortvloeien uit de Deltabeslissingen, de Europese eisen op het gebied van waterkwaliteit, afspraken die betrekking hebben op water uit het Energieakkoord, afspraken over natuur uit de Natuurvisie, de internationale Waterambitie en bestuurlijke verhoudingen uit de Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte (SVIR), het Bestuursakkoord Water (BAW) en het Deltaprogramma.

Bovendien merken deze leden op dat het NWP2 is opgesteld vanuit het perspectief om een nationale omgevingsvisie te ontwikkelen richting 2018 conform de Omgevingswet die momenteel in wording is. Een aantal van deze documenten is al eerder door de Kamer vastgesteld, maar een aantal zaken is nog onderwerp van bespreking. Deze leden vragen daarom een apart overzicht van de concrete afspraken uit het Energieakkoord, de Natuurvisie en de Europese eisen op het gebied van waterkwaliteit en het mariene milieu, die nu in het NWP2 zijn verwerkt. Hierbij vragen zij per afspraak de beoogde doelstelling, de financiële consequenties en de gevolgen voor de Nederlandse economische concurrentiepositie weer te geven. Deze leden vragen de Minister om inzake de economische concurrentiepositie apart in te gaan op de gevolgen van het NWP voor de land- en tuinbouwsector, de visserijsector en de scheepvaart.

De leden van de CDA-fractie stellen dat het ten algemene de vraag is of de investeringen door middel van het Deltaprogramma de effecten van klimaatverandering in de komende decennia voldoende kunnen tegengaan. Welke effecten heeft klimaatverandering op de land- en tuinbouw en zijn de investeringen van het Deltaprogramma voldoende om deze tegen te gaan? Zou de Minister haar visie kunnen geven op deze materie?

De leden van de CDA-fractie benadrukken opnieuw het belang van het vergroten van het bewustzijn over de noodzakelijke bescherming tegen en het omgaan met water. Deze leden ondersteunen de inspanningen van de Minister in deze, maar vragen zich wel af of op de huidige inspanningen voldoende zijn. Zou de Minister de Kamer kunnen inlichten over de effecten van de publiekscampagne, zo vragen deze leden. Hoe gaat de Minister het bewustzijn en de zelfredzaamheid evalueren? Betreft de Minister maatschappelijke organisaties en het bedrijfsleven bij het vergroten van het bewustzijn en de zelfredzaamheid van Nederlanders? Zo nee, waarom niet? Is de Minister bereid om initiatieven van onderop voor het vergroten van het bewustzijn van de gevaren van water en de zelfredzaamheid te ondersteunen? Welke maatschappelijke organisaties worden er betrokken bij het vergroten van risicobewustzijn en zelfredzaamheid van Nederlanders in mogelijke overstromingsgebieden, zo vragen deze leden.

De leden van de CDA fractie stellen vast dat de Natuurvisie is opgenomen in het NWP2. Deze leden vragen de Minister om toe te lichten waarom de natuurvisie is opgenomen in het NWP2. In hoeverre heeft de natuurvisie invloed op het NWP2, en zou de Minister daar voorbeelden van kunnen geven?

De leden van de D66-fractie lezen dat het ontwerp NWP2 is opgesteld vanuit het perspectief om een nationale Omgevingsvisie te ontwikkelen. De leden van deze fractie lezen eveneens dat zaken die in het oude NWP stonden opgenomen, en die niet meer terugkomen in het NWP2, in de aanloop naar deze nationale Omgevingsvisie door het rijk besproken zullen worden met andere overheden en/of stakeholders. Hierbij gaat het om een aantal belangrijke onderwerpen, zoals de relatie tussen bodemdaling en de waterhuishouding. Deze leden hebben dan ook behoefte aan meer dan enkel een richting (2018¹) als het gaat om de planning omtrent deze nationale Omgevingsvisie. Op welke momenten zal de Minister de Kamer informeren over (de voortgang) van de nationale Omgevingsvisie? Deze leden zijn van mening dat de Minister hier specifiek in kan zijn. Het proces van de Omgevingswet is immers duidelijk, en daar valt al uit op te maken dat er een bepaalde volgorde wordt gehanteerd, ook in de tijd. Het

---

¹ Zie onder meer de aanbestedingsbrief van de Minister (Kamerstuk 31 710, nr. 35).

klinkt de leden van deze fractie wat vreemd in de oren dat de planning van de Omgevingswet zelf vaststaat, en de Minister er blijk van geeft zeer veel belang te hechten aan het volgen van deze planning, maar dat zij niet meer dan een richting kan geven als het gaat om de tijdsplanning omtrent de eerste nationale Omgevingsvisie. Deze leden vragen de Minister daarom om nader in te gaan op de tijdsplanning omtrent de nationale Omgevingsvisie en het proces van co-creatie met andere overheden en stakeholders.

De leden van de D66-fractie lezen dat de Minister als een van de uitgangspunten voor de implementatie van het NWP2 kiest voor samenwerking. Daarbij geeft zij aan dat ze veel belang hecht aan een goede samenwerking met overheden en stakeholders, op basis van vertrouwen, transparantie en gelijkwaardigheid. De leden van deze fractie zijn echter benieuwd waarom burgers hier niet als aparte categorie staan genoemd. Burgerparticipatie past naar de mening van deze leden goed binnen dit uitgangspunt, zeker als het gaat om bijvoorbeeld regionale planuitwerkingen voor dijkversterkingen of rivierverruiming. Dit heeft de Minister ook aangegeven op vragen van deze leden hierover.² Deze leden vragen voorts of de Code Maatschappelijke Participatie geen vermelding zou moeten krijgen in het NWP2.

Zoetwater

De leden van de VVD-fractie lezen in het ontwerp NWP2 dat de Minister wil dat het beschikbare water zuiniger en effectiever wordt gebruikt. Op welke manier gaat de Minister deze doelstellingen bewerkstelligen? Wanneer zal de Minister inzichtelijke informatie bieden ten aanzien van het risico op watertekorten en daarnaast handelingsperspectieven bieden om te anticiperen op de toekomstige klimaatverandering? Wanneer zullen de betrokken overheden samen met de gebruikers helderheid geven over de beschikbaarheid en de kwaliteit van zoetwater in de vorm van voorzieningenniveaus? Deze leden merken op dat onderdeel van de andere aanpak, gericht op goed conserveren en beter benutten van zoetwater, het zo veel mogelijk tegengaan van verzilting in daarvoor gevoelige gebieden is. Ondanks alle inspanningen zal de verzilting op sommige plaatsen echter toenemen. Aan welke plaatsen denkt de Minister dan?

De leden van de CDA-fractie vragen waarom de zoetwatertoets bij grotere ingrepen niet is opgenomen in het NWP2. Is de Minister bereid om de zoetwatertoets bij grotere ingrepen alsnog op te nemen in het NWP2?

De leden van de CDA-fractie vragen de Minister om toe te lichten of de maatregelen gericht op de gevolgen van de toename van verstedelijking en verharding voldoende worden benut. Daarnaast vragen deze leden of de maatregelen voldoende uitnodigen tot innovatie. Is de Minister bereid om toe te lichten op welke wijze er ingezet wordt op bijvoorbeeld drainage om zoet water beter vast te houden?

De leden van de ChristenUnie-fractie menen dat beschikbaarheid van voldoende zoet water, ook in extreme omstandigheden, belangrijk is voor de Nederlandse economie. Betrokken overheden gaan samen met de gebruikers helderheid geven over de beschikbaarheid en (waar relevant) de kwaliteit van zoetwater in de vorm van voorzieningenniveaus. Genoemde leden vragen waarom deze voorzieningenniveaus voor alle gebieden pas in 2021 zijn vastgelegd. Is het niet mogelijk dit eerder te realiseren? Genoemde leden vragen dit omdat een aantal beleidsvoor-

² Aangangsel Handelingen II, 2014/15, nr. 1691

nemens ook gevolgen heeft voor de zoetwatervoorraad, zoals het verzilten van het Volkerak-Zoommeer, het Kierbesluit en het verdiepen van de Nieuwe Waterweg. Is de Minister bereid voor de regio's die te maken krijgen met deze maatregelen de voorzieningenniveaus versneld vast te stellen zodat er helderheid is voor alle belanghebbenden? Vindt de Minister dat de «zoetwatertoets» bij grotere ingrepen in het NWP2 moet worden geborgd?

Waterkwaliteit

De leden van de VVD-fractie vragen welke harde internationale afspraken reeds gemaakt zijn en welke nog gemaakt moeten worden om de doelstellingen met betrekking tot verontreinigde stoffen te bereiken, gelet op de benedenstroomse ligging van Nederland en in de internationale stroomgebieden. Welke maatregelen zijn hiertoe door de Europese Commissie afgekondigd en zijn deze voldoende om de doelstellingen te bereiken? En dragen deze voldoende bij aan een gelijk speelveld? Nederland probeert in internationaal verband – in de OSPAR³-commissie, de IMO, de EU en de rivierencommissies – tot gezamenlijk optreden of gecoördineerde acties te komen waar dat het meest effectief is. Kan worden aangegeven op welke punten dit nog niet tot concrete afspraken heeft geleid? En wat is de inzet van Nederland in dat verband?

De leden van de VVD-fractie vragen of de berichtgeving klopt dat 86 procent van de Nederlandse wateren ook in 2021 niet kan voldoen aan de KRW? Deelt de Minister de mening dat de beoordelingsmethode van de KRW soepeler moet worden en daardoor aangepast zou moeten worden? Zo ja, is de Minister hierover met de Europese lidstaten in gesprek? Zo ja, wanneer verwacht de Minister de uitkomsten hiervan? Zo nee, waarom niet?

De leden van de PvdA-fractie verzoeken de Minister te reageren op de mededeling van de Europese Commissie waarin wordt gesteld dat slechts 53% van de Europese wateren een goede kwaliteit heeft in 2015. Deze leden verzoeken de Minister tevens om een visie te geven op de vraag hoe in Europees verband beïnvloed kan worden dat de implementatie van de Kaderrichtlijn Water (KRW) in de lidstaten snel wordt verbeterd. De leden van de PvdA-fractie verzoeken de Minister om een concreet overzicht over hoe Nederland de aanbevelingen van de Europese Commissie omtrent het behalen van de doelstellingen van de KRW op zal pakken.

De leden van de PvdA-fractie verzoeken de Minister in te gaan op de conclusie van de Europese Commissie dat het ontbreekt aan een strategie om vervuiling vanuit de landbouw aan te pakken. De leden van de PvdA-fractie zijn benieuwd of de Minister hier in een stap extra wil zetten.

De leden van de PvdA-fractie zijn benieuwd of de Minister gezien de weinig concrete uitvoering van de ambities voor gewasbescherming (doelen gesteld voor 2027) van plan is een sturende rol op zich te nemen.

De leden van de SP- fractie wijzen erop dat het NWP2 uitwerking geeft aan hoe Nederland de doelen van de KRW zal halen. Dit is naar hun mening van groot belang voor de kwaliteit van de bronnen voor drinkwater. De Europese Commissie heeft op 9 maart 2015 een mededeling⁴ over de

³ Convention for the protection of the Marine Environment of the North-East Atlantic.

⁴ Mededeling Europese Commissie, «De kaderrichtlijn water en de overstromingsrichtlijn: acties om de «goede toestand» van EU-wateren te bereiken en overstromingsrisico's te beperken», COM(2015) 120

implementatie van de KRW gepubliceerd. Hieruit blijkt dat slechts 53% van de Europese wateren een goede kwaliteit heeft in plaats van 100% en dat Nederland nog forse stappen moet zetten om de doelen te halen. Deze stappen moeten naar de mening van deze leden worden opgenomen in het NWP2.

De leden van de CDA-fractie lezen op pagina 24 van het NWP2 dat er dit jaar wordt gewerkt aan concrete maatregelen om de doelstellingen van de KRW in 2027 te halen. Deze leden vragen de Minister hoe de aanpak van de Stuurgroep Water op hoofdlijnen eruit zal zien. Deelt de Minister de mening dat het water in Nederland op sommige vlakken te schoon wordt, wat zich uit in teruglopende visstanden? Zo nee, is de Minister bereid dit te onderbouwen? Daarnaast vragen deze leden of de Minister in overleg is met onze buurlanden over maatregelen die daar genomen zouden moeten worden ten aanzien van de KRW-doelstelling. Deelt de Minister de mening dat Nederland enkel de ecologische en chemische waterkwaliteitsdoelen kan halen als in het buitenland voldaan wordt aan de doelstellingen? Deze leden vragen de Minister of zij voornemens is een duidelijke link aan te brengen tussen de maatregelen en de bijdragen die deze maatregelen leveren aan de doelstellingen van de KRW zoals beoogd door de Europese Commissie. Hoe wordt het waterbeheer in de vorige planperiode geëvalueerd, en op welke wijze wordt dit meegenomen in het NWP2?

De leden van de D66-fractie vragen de Minister naar aanleiding van de mededeling van de Europese Commissie betreffende de KRW van 9 maart 2015 of zij voornemens is een inventarisatie te maken van de verschillende bedreigingen in het tweede stroomgebiedbeheerplan (SGBP). De Commissie noemt namelijk een aantal ambitieuze maatregelen in haar mededeling. De leden van deze fractie zijn benieuwd naar de reactie van de Minister op dit punt.

De leden van de D66-fractie lezen dat de Commissie aangeeft dat de landbouwsector een belangrijke oorzaak is van het niet halen van de doelen van de KRW. De Commissie wijst vervolgens op een aantal lacunes in de maatregelen die door de lidstaten worden genomen om de door landbouw op het milieu uitgeoefende druk te beperken. De leden van deze fractie zijn benieuwd naar de reactie van de Minister op dit punt. Gaat zij in het NWP2 aanvullende maatregelen opnemen die uitgaan van een é-n-é-n-benadering, waarbij er afspraken met de sector worden gemaakt, zoals bijvoorbeeld ook het geval is in het kader van het stikstofbeleid (Programmatische Aanpak Stikstof)?

De leden van de D66-fractie lezen dat de Minister extra regie wil zetten op het verbeteren op de waterkwaliteit. Het klinkt deze leden sympathiek in de oren, maar zij zijn benieuwd waarom de Minister er niet voor kiest om naast het opnemen van een aantal uitgangspunten eveneens een aantal concrete maatregelen op te nemen in het NWP die de ecologische en chemische doelstellingen binnen de KRW dichterbij brengen. Welk groot verschil gaat de voorgenomen extra regie precies maken, bijvoorbeeld op het gebied van vervuiling door microplastics en resten van geneesmiddelen? Wat moeten de leden van deze fractie precies voorstellen bij een ketengerichte benadering? Is de Minister bereid om de Kamer te informeren over de uitkomsten van dit traject? Komen de uitkomsten van dit traject nog terug in de NWP2?

Ook de leden van de ChristenUnie-fractie merken op dat de Europese Commissie op 9 maart 2015 een mededeling over de implementatie van de KRW heeft gepubliceerd. Hieruit blijkt dat slechts 53% van de Europese wateren een goede kwaliteit heeft in plaats van 100% en dat Nederland nog forse stappen moet zetten om de doelen te halen. In het ontwerp voor

het NWP2 wordt erkend dat er ondanks de behaalde resultaten nog een aanzienlijke opgave is onder andere ten aanzien van geneesmiddelen. Welke concrete maatregelen gaat de Minister voor het terugdringen van geneesmiddelen in water opnemen in het NWP2? Gaat de Minister een te sluiten Ketenakkoord over geneesmiddelen met bijbehorende maatregelen opnemen in het NWP2? Zijn er inmiddels afspraken gemaakt tussen apotheken en de Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG) over een laagdrempelige inzameling van geneesmiddelen zodat deze niet in het restafval terecht komen? Wanneer worden de afspraken met waterschappen en drinkwaterbedrijven over maatregelen bij waterzuiveringsinstallaties gemaakt?

De leden van de PvdD-fractie hechten zeer aan schoon grond- en oppervlaktewater. Zij wijzen er nogmaals op dat de KRW voorschrijft dat het water dit jaar, in 2015, een goede kwaliteit zou moeten hebben. Dat de Minister dit niet haalt en daarnaast het behalen van de doelen zeer ver voor zich uitschuift, vinden deze leden een blamage. Zij krijgen graag de erkenning van de Minister dat de enorme veehouderij en de zeer intensieve landbouw in ons land de waterkwaliteit in ons land structureel bedreigen. We halen de doelen niet, omdat er te veel mest wordt geproduceerd en te veel landbouwgif wordt gebruikt. Kan de Minister dat erkennen? Wat gaat zij doen om deze structurele problemen ook structureel aan te pakken? Deze leden missen een concrete aanpak en krijgen deze graag alsnog.

Deltaplan agrarisch waterbeheer

De leden van de VVD-fractie merken op dat voor wat betreft het Deltaplan agrarisch waterbeheer (DAW) in 2013 begonnen is met drie pilotprojecten die zo gekozen zijn dat deze representatief worden geacht voor grote delen van Nederland. Belangrijk doel binnen deze pilots is een werkwijze te ontwikkelen waarmee wateropgaven in het landelijk gebied kunnen worden vertaald in uit te voeren maatregelen op individuele landbouwbedrijven. Als deze aanpak goed blijkt te werken wordt deze werkwijze in de periode 2015–2021 uitgerold naar meer gebieden met een wateropgave in Nederland. Kan inzicht worden gegeven in de effectiviteit van het DAW en op welke wijze dit de komende periode verder wordt uitgerold, welke kosten hiermee gepaard gaan en op welke wijze de Kamer hierbij wordt betrokken? Kan de Minister in ieder geval aangeven welke resultaten worden verwacht van het DAW?

De leden van de CDA-fractie vragen de Minister welke resultaten zij verwacht van het Deltaplan agrarisch waterbeheer, waar door partijen op dit moment aan de uitvoering wordt gewerkt.

De leden van de ChristenUnie-fractie merken op dat met het Deltaplan agrarisch waterbeheer in samenwerking met de sector gebiedsgericht wordt gewerkt om waterkwaliteit en kwantiteit te verbeteren. Welke resultaten verwacht de Minister van het Deltaplan?

Grondwater en drinkwater

De leden van de PvdA-fractie verzoeken de Minister nader te duidelijk wat de intenties in het NWP2 zijn met betrekking tot de gebiedsdossiers, welke inzicht geven in de risico's voor de veiligstelling van de drinkwatervoorziening in een bepaald gebied.

De leden van de PvdA-fractie zijn benieuwd of de Minister voornemens is om door middel van een aparte drinkwaterparagraaf in de waterplannen vooraf te toetsen op de duurzame veiligstelling van de drinkwatervoorziening.

De leden van de PvdA-fractie zijn benieuwd of de Minister de in de Deltabeslissing Zoet Water opgenomen status van de drinkwatervoorziening als een bijzondere vorm van gebruik van de zoetwatervoorziening ook in het NWP wil opnemen.

De leden van de PvdA-fractie zijn benieuwd of de Minister de intentie heeft om meer ruimte te bieden in het Deltafonds aan de financiering van de maatregelen in het Deltaplan Waterkwaliteit.

De leden van de SP-fractie constateren dat in het NWP2 regelmatig wordt verwezen naar de Beleidsnota Drinkwater. Punt van aandacht is de doorwerking van de uitgangspunten en acties uit de Beleidsnota. Dit betekent dat er een goede verankering in het NWP2 moet zijn van de bescherming van bestaande en toekomstige winningen en reservering van grondwatervoorraden. Is de Minister van plan bestaande en toekomstige drinkwaterwinningen en reservering van grondwatervoorraden te verankeren in het NWP2?

De leden van de SP-fractie vragen of de Minister als doelstelling in het NWP gaat opnemen dat in 2020 alle problemen van bodemverontreiniging die bedreigend zijn voor drinkwaterwinningen moeten zijn opgelost. Immers, de beoordeling van de noodzaak tot maatregelen op bodemverontreinigingslocaties vindt niet alleen op basis van criteria uit de Wet bodembescherming plaats maar ook op basis van de KRW.

De leden van de SP-fractie merken op dat het ontwerpBeheer- en Ontwikkelplan voor de Rijkswateren 2016–2021 (BPRW) voor de innamepunten voor drinkwater niet aangeeft of de goede toestand is bereikt. Er is geen overzicht opgenomen van drinkwatermaatregelen voor de planperiode 2016–2021. Deze leden hechten aan monitoring en afrekenbare doelen. Zij vernemen graag of de Minister ervoor zorg gaat dragen dat de toestand van de innamepunten in 2015 wordt opgenomen en dat helderheid wordt gegeven over de mate van doelbereik in 2021.

De leden van de ChristenUnie-fractie hebben vernomen dat de drinkwatersector zich zorgen maakt over de cumulatieve effecten van maatregelen die verzilting verergeren en gevolgen hebben voor de innamepunten voor de drinkwatervoorziening. Deze leden vragen of de Minister deze zorgen deelt of kan wegnemen. Is de Minister bereid genoemde cumulatieve effecten en de gevolgen voor de innamepunten voor de drinkwatervoorziening te onderzoeken?

Gebiedsgerichte uitwerkingen grote wateren

De leden van de VVD-fractie merken op dat de centrale opgave voor de Zuidwestelijke Delta het duurzaam herstel van het evenwicht tussen veiligheid, economie en ecologie is. Het perspectief van integrale gebiedsontwikkeling staat voorop, waarbij een betere verbinding wordt gelegd tussen water en ruimtelijke ordening. Op welke wijze zal de Minister proberen die integrale gebiedsontwikkeling te bereiken? Waar zal de Minister op inzetten?

De leden van de CDA-fractie vragen inzake de beleidslijn Grote Rivieren hoe de Minister voornemens is het agrarisch gebruik van uiterwaarden te borgen. Is de Minister bereid om instrumenten te ontwikkelen waarmee

bij grote projecten rekening wordt gehouden met zuinig ruimtegebruik en de versterking van het vestigingsklimaat?

De leden van de ChristenUnie-fractie merken op dat de Minister voor 2015 een evaluatie van de beleidslijn Grote Rivieren aan heeft gekondigd. De beleidslijn heeft vergaande gevolgen voor het agrarisch gebruik van de uiterwaarden. Kan de Minister instrumenten ontwikkelen, waarmee bij grote projecten inhoud wordt gegeven aan zuinig ruimtegebruik met versterking van het vestigingsklimaat waarbij niet alleen naar beperkingen wordt gekeken maar ook naar kansen voor medegebruik zoals het terpenplan Overdiepse Polder?

Gebiedsgerichte uitwerkingen zee en kust

De leden van de VVD-fractie lezen dat de Beleidslijn Kust in 2015 herzien zal worden om meer ruimte te scheppen voor deze processen. Wat is de planning van deze herziening? Kan de Minister de contouren van deze herziening beschrijven? Hoe staat de verantwoordelijkheid van de regionale overheden in verhouding tot de Beleidslijn Kust?

De leden van de CDA-fractie willen geen windmolens binnen de twaalfmijlszone. Onlangs heeft het lid Agnes Mulder (CDA) om dit te voorkomen een amendement ingediend bij de wetsbehandeling Wind op Zee, welke helaas niet is aangenomen door een meerderheid van de Kamer. Deelt de Minister de mening dat windmolens binnen de twaalfmijlszone de economische en culturele waarde van de Hollandse kust kunnen schaden? Zo nee, kan de Minister dit onderbouwen? In het NWP2 staat dat de Minister twee nautische zeemijl van de twaalfmijlszone voor de Hollandse kust wil aanwijzen als een gebied voor windparken en dat met dit doel er nog een wijziging komt van het voorliggende NWP2. Deze leden vragen de Minister hoe het plaatsen van windmolens binnen de twaalfmijlszone zich verhoudt met de opgave voor de Noordzee, te weten «het handhaven van het vrije zicht op de horizon vanaf de kust tot twaalf zeemijl» zoals geformuleerd in de SVIR. Kan deze opgave zo gemakkelijk opzij geschoven worden?

De leden van de ChristenUnie-fractie merken op dat de Minister binnen de Europese kaders (KRW, Kaderrichtlijn Mariene Strategie, Vogel- en Habitatrichtlijn en Verdrag van Malta) prioriteit geeft aan activiteiten die van nationaal belang zijn voor Nederland. Genoemde leden constateren dat de Minister hierbij als eerste prioriteiten de olie- en gaswinning noemt en zelfs stelt dat het doel is om zoveel mogelijk aardgas en aardolie te winnen om zo het potentieel van de voorraden te benutten. Genoemde leden vragen hoe deze prioriteit past binnen de duurzame ambities van de Minister. Genoemde leden erkennen dat olie- en gaswinning de komende jaren nog nodig zal zijn, maar vragen deze winning te plaatsen binnen de duurzame doelen van de Minister en hierbij ook rekening te houden met de belangen van toekomstige generaties.

Als tweede doel wordt CO₂-opslag in lege olie- en gasvelden of in ondergrondse waterhoudende bodemlagen genoemd. Genoemde leden vinden het van belang dat er zoveel mogelijk wordt geïnvesteerd in echte duurzame energievoorziening en vrezen dat nadruk op CO₂-opslag door de benodigde investeringen hiervoor de realisatie van deze echt duurzame energievoorziening eerder zal uitstellen dan versnellen. Deze leden constateren dat het afvangen en opslaan van CO₂ (CCS) geen bijdrage levert aan de definitieve oplossing voor het vraagstuk van energie en klimaat en een dure techniek is die veel energie kost. CCS moet daarom volgens deze leden uitsluitend ingezet worden als er geen betere (en goedkopere) methoden zijn om tijdig de reductiedoelstellingen voor CO₂ te halen.

De leden van de ChristenUnie-fractie vragen of de Minister de mening deelt dat winning van fossiele brandstoffen, zoals olie- en gaswinning, de uitrol van windenergie op zee niet in de weg mag zitten. Zij vragen of er locaties zijn die nu in gebruik zijn of gereserveerd zijn voor olie- en gaswinning die ook geschikt zijn voor windenergie. Deze leden vragen verder of de Minister bereid is het principe «voorrang voor duurzaam» te hanteren bij het ruimtegebruik op zee in het NWP2 en hiervoor de prioriteiten op pagina 43 van het NWP2 aan te passen. Genoemde leden vinden het van belang dat bij het ontwikkelen van de kavelbesluiten voor windenergie op zee in een vroeg stadium wordt overlegd met de belanghebbenden over medegebruik van de Noordzee om de schade te minimaliseren of het medegebruik te verbeteren zoals ook verwoord in de motie Dik-Faber (34058–29). Deze leden vragen hoe de Minister deze motie gaat uitvoeren.

Beleidsnota Noordzee

De leden van de VVD-fractie lezen dat in het kader van de overkoepelende visie (ecologisch en economisch) wordt gesteld dat een omslag naar een ontwikkelingsgericht beleid voor de zee om een actievere rol van de overheid vraagt als het gaat om de bescherming van natuur, ondersteuning van duurzame marktsectoren en op maat gemaakte regelgeving (pagina 36). Aan welke op maat gemaakte regelgeving wordt gedacht en zal/kan hier sprake zijn van meer of minder regelgeving?

Meervoudig gebruik zal het uitgangspunt moeten zijn, waarbij ruimte wordt geboden om (economische) ontwikkelingen toe te staan, zo merken de leden van de VVD-fractie op. Graag ontvangen deze leden een toelichting op de vraag op welke wijze de actievere rol van de overheid wordt ingevuld en hoe hierbij een toename van regeldruk wordt voorkomen en tevens rekening wordt gehouden met de economische concurrentiepositie van Nederland.

De leden van de VVD-fractie lezen op pagina 49 dat in de periode van 2016 tot en met 2021 onderzoek wordt gedaan naar multifunctioneel gebruik van windmolenparken, andere vormen van duurzame energie en andere technieken zoals golf- en getijdenenergie en geothermie. Worden er vooruitlopend op de uitkomsten van dit onderzoek eisen gesteld aan en/of binnen huidige voornemens van windmolenparken om meervoudig gebruik te zijner tijd mogelijk te maken dan wel af te dwingen?

De leden van de VVD-fractie lezen op pagina 53 dat op het Fries Front en de Centrale Oestergronden een gebied wordt aangewezen van ten minste 1.200 km², waar bepaalde visserij niet meer toegestaan wordt. Hiervoor wordt een nadere kosten-batenanalyse opgesteld, waarbij ook wordt gekeken welke effecten mogelijke verplaatsing van visserij heeft. Kan op voorhand aangegeven worden of een (economisch rendabele) verplaatsing van visserij haalbaar en wenselijk is? Graag ontvangen deze leden hier een reflectie op.

Voor wat betreft de besluitvorming inzake de bescherming van de Centrale Oestergronden en het Friese Front zijn de leden van de VVD-fractie van mening dat deze gebaseerd moet zijn op kennis van ecologie (waarom bescherm je en wat zijn de effecten) maar ook sociaaleconomische effecten op de visserij. Kan de Minister aangeven op welke wijze beiden zijn betrokken bij de besluitvorming en hoe de belangenafweging heeft plaatsgevonden?

De leden van de VVD-fractie willen verder graag weten op welke wijze er, als er na zes jaar een gebied monitoren geen of onvoldoende resultaat wordt gezien, besloten wordt tot het langer sluiten van het specifieke gebied dan wel besloten wordt het gebied te vergroten. Hoe wordt de sector zelf bij de monitoring en besluitvorming betrokken? Is de Minister bereid om besluiten terug te draaien als maatregelen niet werken? Zo nee, waarom niet?

De leden van de VVD-fractie vrezen een herhaling van de casus inzake de Scholbox, waarbij een gebied gesloten bleef voor grote kotters, ondanks dat dit gebied geen (grote) rol blijkt te spelen in de voortplanting van de schol en de scholbestanden goed waren. Kan de Minister aangeven in hoeverre het nationale beleid voor de kust- en schelpdiervisserij een zogenaamde «kop» op de voorgenomen visserijmaatregelen van de EU betreft?

De leden van de VVD-fractie merken op dat de Kaderrichtlijn Mariene Strategie (KRM) aanknopingspunten biedt voor de aanpak van problematiek van zwerfvuil, omdat lidstaten op grond van de KRM worden verplicht maatregelen op te stellen die bijdragen aan een goede milieutoestand in 2020 in hun mariene wateren. Uitgangspunt bij deze maatregelen is dat ze zoveel mogelijk aansluiten bij bestaande initiatieven, worden afgestemd met belangenpartijen en kosteneffectief zijn. Kan worden aangegeven welke maatregelen niet voldoen aan deze drie uitgangspunten? Hoe verhoudt zich bijvoorbeeld de inzet op «duurzaam doen» en de ambities om ook het onderwijs hierin een rol te geven zich met deze drie uitgangspunten? Welke inzet er precies is op integrale bronaanpak?

De leden van de VVD-fractie merken op dat het in de Beleidsnota Noordzee beschreven afwegingskader het mechanisme is dat de rijksoverheid toepast om te beoordelen of activiteiten op zee zijn toegestaan. Hoe zal dit kader vanaf 2018 functioneren onder de Omgevingswet? Wordt het overgenomen in de nog op te stellen algemene maatregelen van bestuur (AMvB's)?

In de Beleidsnota Noordzee lezen de leden van de VVD-fractie dat de Minister prioriteit geeft aan activiteiten die van belang zijn voor Nederland. Deze leden constateren dat de Nederlandse visserij niet op deze lijst van activiteiten voorkomt. Op welke manier past de Nederlandse visserij volgens de Minister binnen de prioriteit aan activiteiten?

De leden van de VVD-fractie lezen dat de kern van het nieuwe beleid voor de Noordzee het samen met maatschappelijke organisaties sturen op gewenst gebruik in ruimte en tijd, ecologie en economie en de natuurlijke potentie van zee en kust verder ontwikkelen is. Kan de Minister «gewenst gebruik» nader toelichten? Wat houdt dit voor de Minister in?

Mariene Strategie

De leden van de VVD-fractie zien veel nieuwe maatregelen in de Mariene Strategie voor het Nederlandse deel van de Noordzee 2012–2020 (deel 3). Kan de Minister inzichtelijk maken wat deze nieuwe maatregelen zullen betekenen voor het Nederlandse bedrijfsleven, vooral ten aanzien van de positie van de Nederlandse scheepvaart, visserij, landbouw en havens, zowel qua lastenverzwaringen als concurrentiepositie?

Deze leden lezen dat de Minister met een gebiedsgerichte aanpak de bescherming van kwetsbare ecologische soorten en gebieden wil waarborgen, zoals Natura 2000-gebieden en de aanvullende bescherming op het Friese Front en de Centrale Oestergronden. Kan de Minister nader toelichten op welke wijze dit zal gebeuren, welke kosten dit met zich

meebrengt, wat de baten zijn en welke consequenties dit heeft voor de Nederlandse economie, meer specifiek de visserij-, scheepvaart- en de land- en tuinbouwsectoren? Op welke wijze worden de economische belangen meegewogen? Voor het al dan niet aanwijzen van de gebieden Borkumse Stenen en Bruine Bank loopt er een onderzoek. Wanneer is dit onderzoek afgerond? Hoe waarschijnlijk is het dat beide gebieden als Natura 2000-gebieden worden aangewezen?

Ook vragen de leden van de VVD-fractie wat de Minister onder de Mariene Strategie bedoelt met het versterken van de natuurlijke (veer)kracht van de zee. Kan de Minister de opmerking dat de zee een grotere intrinsieke waarde, maar ook meer maatschappelijke betekenis krijgt nader duiden? Op welke wijze wordt dit vormgegeven? Kan de Minister aangeven waarom dit nu niet het geval is?

De leden van de VVD-fractie merken op dat een belangrijk uitgangspunt van de KRM is dat de bescherming en het herstel van Europese zeeën niet ten koste gaan van economische activiteiten. De kaderrichtlijn vervult dus een dubbele functie, enerzijds de bescherming van de zee en anderzijds waarborgen dat de economische activiteiten tussen nu en 2020 een duurzaam karakter krijgen. Kan de Minister aangeven op welke wijze hier invulling aan is gegeven in de Mariene strategie en de Beleidsnota Noordzee? Kan worden aangegeven of – en in hoeverre – visserij een onderdeel is van de voorwaarden van uitvoering van de KRM? Hoe houdt de visserij de ruimte en de mogelijkheid om te vissen? En wordt bij aanpassing van de visgebieden de sector betrokken bij het overleg?

Volgens de leden van de VVD-fractie laten de Mariene Strategie in het algemeen en in het bijzonder de maatregelen in het kader van het NWP2 het spanningsveld tussen visserij en natuurbescherming op zee zien. Kan worden aangegeven op welke wijze volgens de Minister hier een balans in gevonden is?

Graag ontvangen de leden van de VVD-fractie een reactie op de stelling dat Nederland niet eigenstandig eventueel nieuw beleid op het gebied van onderwatergeluid van scheepvaart kan vaststellen, maar dat dit in het kader van de Internationale Maritieme Organisatie (IMO) dient plaats te vinden. In hoeverre is er in het NWP2 sprake van eigenstandig nieuw beleid voor de scheepvaart? En meer specifiek, is hier sprake van op het gebied van onderwaterbeleid? Indien hier sprake van is, kan de Minister dan aangeven wat dit betekent voor de concurrentiepositie voor de scheepvaart en de havens?

De leden van de VVD-fractie missen een inhoudelijke onderbouwing, in andere woorden het «waarom» van de kabinetsdoelstelling om 10–15% van het Nederlandse deel van de Noordzee niet noemenswaardig te beroeren. Graag ontvangen deze leden een nadere inhoudelijke onderbouwing met daarbij ook de afweging die heeft plaatsgevonden. In hoeverre zijn de economische belangen bij dit besluit meegewogen? Daar komt bij dat in de praktijk dit percentage nog hoger ligt, aangezien ook in windmolenparken en rondom platforms niet mag worden gevist, nog los van de drukke scheepvaartroutes. Dit leidt tot steeds minder visgronden, zo menen deze leden. Hoe gaat de Minister hiermee om? Wat betekent dit voor de visserijsector? Zet Nederland door deze maatregelen de sector nog meer onder druk? Zo nee, waarom niet? Wordt er in de besluitvorming ruimte voor differentiatie in vistuigen gegeven?

De leden van de VVD-fractie lezen dat de Minister stelt dat ondanks de vele inspanningen en goede verwachtingen inzake de Mariene Strategie het op dit moment niet mogelijk is vast te stellen in welke toestand het

Nederlandse deel van de Noordzee in 2020 exact zal verkeren. Dat heeft te maken met het dynamische karakter van de Noordzee, de vele elementen die gezamenlijk de goede milieutoestand bepalen en de diversiteit aan activiteiten die deze toestand beïnvloeden. Kan de Minister gelet hierop onderbouwen wat de rechtvaardiging is om al deze maatregelen te nemen, zonder dat de effectiviteit kan worden vastgesteld? Hoe worden de maatregelen dan gemonitord en hoe wordt voorkomen dat het bedrijfsleven en burgers onnodig worden belast?

De leden van de VVD-fractie constateren daarnaast dat er budget wordt geormerkt vanuit het Europees Fonds voor Maritieme Zaken en Visserij (EFMZV) om bij te dragen aan de doelstellingen van de KRM. Kan worden aangegeven welke doelstellingen worden nagestreefd en welke middelen worden ingezet?

De leden van de VVD-fractie merken op dat eerder de Europese Commissie de wijze waarop Nederland in de Mariene Strategie (deel 1) de KRM technisch heeft uitgewerkt op weinig punten als «adequaat» heeft bestempeld. In 2015 zal het Commissiebesluit 2010/477/EU tot vaststelling van criteria en methodologische standaarden inzake de goede milieutoestand van mariene wateren worden herzien. Dit zal de nodige duidelijkheid geven over de wijze waarop de goede milieutoestand, milieudoelen en indicatoren technisch moeten worden ingevuld bij de actualisatie van de Mariene Strategie in 2018. Wat betekent dit nu voor de vaststelling van het NWP2?

De leden van de VVD-fractie constateren dat gesteld wordt dat de Europese Commissie in het algemeen vraagtekens zet bij de hoogte van de Nederlandse ambitie bij de implementatie van de Mariene Strategie. Kan dit nader worden toegelicht en kan worden aangegeven of met de voorgenomen maatregelen aansluiting is gezocht bij de beoordeling door de EC?

De leden van de VVD-fractie vragen verder wanneer en hoe de Minister het Commissiebesluit 2010/477/EU tot vaststelling van criteria en methodologische standaarden inzake de goede milieutoestand van mariene wateren gaat implementeren in de Nederlandse wet- en regelgeving? Hoe verhoudt zich dit tot de vaststelling van het NWP2, mede gelet op het feit dat de wijze waarop de goede milieutoestand, milieudoelen en indicatoren technisch moeten worden ingevuld nog onderwerp van gesprek is. Wat is de Nederlandse inzet in deze?

De leden van de VVD-fractie lezen dat in de KRM nieuwe maatregelen zijn opgenomen voor de aanvullende beleidsopgaven voor bodembescherming en zwerfvuil. Kan nader worden onderbouwd waarom deze maatregelen noodzakelijk zijn en in welke mate zij gaan en moeten bijdragen aan een goede milieutoestand?

Water en omgeving

Ook merken de leden van de VVD-fractie op dat het Rijk op de langere termijn streeft naar één nationaal bestuurlijk overleg waarbij op basis van onder andere de gebiedsagenda's wordt ingezet op een brede benadering van opgaven en oplossingen en partijen meer samenwerken om zoveel mogelijk maatwerk te leveren. Op welke termijn acht de Minister een dergelijk bestuurlijk overleg haalbaar? Voor deze leden is het belangrijk dat belanghebbenden bij gebiedsontwikkeling daarbij ook betrokken zouden worden. Welke belanghebbenden zou de Minister bij een dergelijk bestuurlijk overleg betrekken?

Financiering

De leden van de VVD-fractie hebben gelezen dat de Minister voorstander is van het principe dat degenen die profijt hebben of ingrepen doen die effect hebben op het waterbeheer ook de daarbij behorende kosten dragen. Ook is er een verkenning naar een toekomstige financiële structuur gestart. Welke kaders worden hierbij gehanteerd en wanneer wordt de Kamer betrokken in deze verkenning?

De leden van de VVD-fractie lezen dat de Minister wil inzetten op nadere fiscale maatregelen. Kan worden bevestigd dat de Minister niet voornemens is om de budgettaire ruimte hiervoor verder te verruimen? De stelling is dat fiscale prikkels helpen om de milieutoestand op het Nederlands Continentaal Plat (NCP) te bereiken. Regelingen zoals de Milieu Investeringsaftrek (MIA) en Willekeurige Afschrijving milieuinvesteringen (Vamil) worden hierbij genoemd, naast andere instrumenten. Graag ontvangen deze leden een onderbouwing van deze stelling onder andere middels een nader overzicht van alle fiscale prikkels die ter beschikking zijn gesteld, welke bedragen hiermee gemoeid zijn en in welke mate door deze fiscale prikkels de milieutoestand is verbeterd.

De leden van de VVD-fractie lezen in de beantwoording van vragen in het schriftelijk overleg over de tussentijdse herziening van het huidige NWP dat de overheden gezamenlijk de Handreiking ruimtelijke adaptatie en een Stimuleringsprogramma ruimtelijke adaptatie beschikbaar stellen als ondersteunende instrumenten voor adaptatie. Zo valt te lezen dat voor dit stimuleringsprogramma voor 2015, 2016 en 2017 een budget van € 800.000 per jaar beschikbaar is gesteld uit het Deltafonds. Kan de Minister aangeven op hoeveel de kosten worden geraamd voor de jaren na 2018?

De leden van de SP-fractie begrijpen uit de beantwoording van vragen die in het schriftelijk overleg over de tussentijdse herziening van het huidige NWP door de leden van de VVD-fractie zijn gesteld, dat waar sprake is van meerkosten voor rivierverruiming, de Minister bereid is onder bepaalde voorwaarden middelen vanuit het Deltafonds in te zetten. Deze leden vragen of de afspraken die gemaakt zijn over de besteding van middelen uit het Deltafonds dit toestaan en op welke wijze de Kamer hierop kan controleren.

Bodemdaling

De leden van de SP-fractie begrijpen uit de beantwoording in het schriftelijk overleg over het de tussentijdse wijziging van het huidige NWP dat zij inzake bodemdaling voornamelijk doorverwezen worden naar de nationale Omgevingsvisie en via het programma Bodem en Ondergrond naar de Structuurvisie ondergrond. Een gemiste kans, zo menen deze leden. In het ontwerp dat voorligt, is helaas geen aandacht voor bodemdaling in veengebieden, terwijl de maatschappelijke en economische impact van deze vorm van bodemdaling alleen maar toeneemt.

De leden van de SP-fractie merken op dat het dichtbevolkte westen van Nederland en delen van Flevoland, Friesland en Overijssel te maken hebben met bodemdaling door veenoxidatie. De slappe bodem (veen en slappe kleilagen) is daar in veel gevallen debet aan. Dit brengt schade en zeer hoge onderhoudskosten voor onder meer gebouwen, funderingen, wegen, en rioleringen, maar ook voor de veiligheid van dijken en binnendijkse gebieden. De bodemdaling bedraagt in sommige gebieden twee tot drie centimeter per jaar. Zware regenval leidt nu al tot forse wateroverlast in gemeenten met slappe bodem, zoals onlangs nog in

Kockengen in de gemeente Stichtse Vecht. Deze actuele waterproblematiek verdient dan ook aandacht in het NWP2. De leden van de SP-fractie zijn benieuwd op welke wijze de Minister om wil gaan met de geschetste problematiek.

De leden van de SP-fractie merken op dat prognoses laten zien dat op langere termijn, en zonder ingrijpen, de problematiek nog verder zal toenemen. Onder meer klimaatverandering draagt hier aan bij. Verschillende dorpen en steden zullen op termijn zo ver verzakken dat door wateroverlast het maatschappelijk en economisch verkeer volledig stil komt te staan. Daarom is het van belang dat er ook op lange termijn aandacht is voor bodemdaling door veenoxidatie. Het NWP2, dat nu voorligt, loopt tot 2021. De slappe bodemproblematiek vraagt om visie en strategie voor de omgang met bodemdaling in veengebieden in Nederland, die verder gaat dan het NWP. De decentrale overheden die zich met dit probleem bezig houden (vertegenwoordigd in het Platform Slappe Bodem) nemen hierin hun verantwoordelijkheid en vragen ook het Rijk hierin haar rol te pakken. Concreet is een gezamenlijk onderzoeks- en innovatieprogramma noodzakelijk om de gevolgen van bodemdaling op te kunnen vangen. Het Rijk zou naar mening van de leden van de SP-fractie moeten bijdragen aan de kosten hiervan. Graag ontvangen deze leden een reactie op de geschetste problematiek.

Een duidelijk voorbeeld van bovenstaande wordt volgens de leden van de SP-fractie geschetst in een interview⁵ in het NRC Handelsblad met de dijkgraaf van Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier staat. Het Hoogheemraadschap ontwikkelde plannen om een dijk te versterken, waarbij op veel stukken een extra dijk voor de huidige dijk wordt geplaatst. «De belangrijkste reden van de ingreep is dat de dijk in huidige staat honderd jaar oud is; sinds 1916 is er niets meer aan gedaan. In die honderd jaar zijn een paar dingen veranderd. De bodem achter de dijk is verzakt, die ligt nu 30, 40, 50 centimeter lager; het veen is ingeklonken. En: de te verdedigen waarde achter de dijk is ondertussen verzesvoudigd; meer mensen, huizen, industrie.» In het artikel wordt verder het woord gegeven aan voor- en tegenstanders. Naar mening van de leden van de SP-fractie een mooie casus waar veel zaken bij elkaar komen. Waterveiligheid, normspecificaties, informatieverstrekking, burgerparticipatie, veenproblematiek, financiën en een prachtig Nederlands landschap. Is de Minister bereid deze casus als een voorbeeld te zien van de nieuwe «aanpak» en een reactie te geven op de lokale omstandigheden en geschetste tegenstellingen? Wie heeft in deze casus welke rol? Wat is de betrokkenheid van de Minister in deze? Wie heeft de regie en wie neemt welke beslissing?

De leden van de SP-fractie wijzen graag nogmaals op de motie Smaling (34 000-J, nr. 12), die in november van 2014 door de Kamer is aangenomen. Hierin wordt verzocht een inventarisatie te maken samen met provincies, gemeenten, waterschappen, kennisinstellingen en het bedrijfsleven om te bezien welke oplossingen noodzakelijk zijn voor het probleem van bodemdaling in veengebieden. Aandacht voor bodemdaling door veenoxidatie in het NWP2 zou hierin een logische volgende stap zijn. Wat is de mening van de Minister hierover? Kan de Minister zorg dragen voor een «warme overdracht» indien zaken hun plaats moeten vinden in andere wetten of structuurvisies? Zo ja, op welke wijze?

De leden van de ChristenUnie-Fractie merken op dat in dit NWP2 de relatie tussen bodemdaling en waterhuishouding niet aan de orde komt. Genoemde leden vragen dit te onderbouwen omdat het NWP2 ook stelt

⁵ «Hoe langer we wachten, hoe onveiliger het wordt», NRC Handelsblad d.d. 2 april 2015

dat de te nemen maatregelen voor waterveiligheid onder meer afhankelijk zijn van de nieuwe normen, klimaatverandering en bodemdaling en dat dit een integrale aanpak vraagt. In sommige gebieden bedraagt de bodemdaling twee tot drie centimeter per jaar en zorgt ze nu al voor forse wateroverlast bij zware regenval. Genoemde leden onderschrijven dat dit in de eerste plaats regionaal maatwerk vraagt, maar zij missen een visie op de langere termijn die verder kijkt dan 2021. Is de Minister bereid gehoor te geven aan de oproep van de decentrale overheden die in het Platform Slappe Bodem samenwerken dat het Rijk gaat bijdragen aan een gezamenlijk onderzoeks- en innovatieprogramma om de gevolgen van bodemdaling op lange termijn op te kunnen vangen? Genoemde leden zijn blij dat het Rijk wel bereid is in de aanloop naar de nationale Omgevingsvisie een gezamenlijk proces van co-creatie te starten met andere overheden en stakeholders, om te bezien welke nieuwe beleidsuitdagingen er zijn en dat daarbij ook bodemdaling aan de orde kan komen.

Overig

De leden van de VVD-fractie hebben begrepen dat het Wereld Natuur Fonds onlangs heeft gesteld dat het zoute water niet verder komt dan de lijn Middelharnis en het Spui als de Haringvlietsluizen in 2018 op een kier gaan. Deelt de Minister de mening dat het zorgelijk is dat er voor een open Haringvliet wordt gepleit?

De leden van de VVD-fractie herinneren zich dat onlangs de Staatssecretaris van Economische Zaken haar ambitiedocument getiteld «Natuurambitie grote wateren» (Kamerstuk 31 710, nr. 36) heeft gepresenteerd. Deze leden vragen hoe de grote wateren-ambities zich verhouden tot het recent vastgestelde Deltaprogramma. Kan de Minister garanderen dat deze «dromen» er niet voor zorgen dat de natuurambities prioriteit hebben boven de waterveiligheid en economie (zoetwater)? En is de Minister bereid om dit ook actief uit te dragen, gelet op de commotie die in verschillende gebieden is ontstaan naar aanleiding van de ambities in het document?

De leden van de D66-fractie lezen dat het Ontwerp Nationaal Waterplan in december 2014 ter visie is gelegd, waarbij eenieder de gelegenheid heeft zien wijzen in te dienen gedurende zes maanden. Is de Minister bereid om de Kamer een (tussentijds) overzicht te sturen van de hoofdlijnen van de ingediende zien wijzen?

De leden van de PvdD-fractie hebben uit de ontwerp Mariene Strategie voor het Nederlandse deel van de Noordzee 2012–2020 vernomen wat de meest gevonden items zijn op de Nederlandse stranden. Onder andere plastic tassen, plastic doppen, chipszakjes en ballonnen staan in deze top tien. De leden van de PvdD-fractie wijzen naar het belang van goed bronbeleid om deze milieuvervuiling tegen te gaan. In de ontwerp Mariene Strategie is te lezen dat de Minister naast bewustwordingsacties het oplaten van grote hoeveelheden ballonnen tegelijk wil beperken en informatie wil verspreiden over alternatieven. Deze leden willen de Minister vragen wat zij precies bedoelt met bewustwordingsacties en hoe zij wil voorkomen dat er grote hoeveelheden ballonnen tegelijk worden opgelaten. Kan de Minister uiteenzetten hoe het staat met de uitvoering van de motie Ouwehand (Kamerstuk 30 872, nr. 177) over het actief ontmoedigen van het oplaten van ballonnen? De leden van de PvdD-fractie wijzen naar de gemeente Amsterdam die het beleid op het gebied van ballonnen recentelijk heeft aangepast, waardoor het oplaten van ballonnen bij evenementen verboden is en de gemeente het oplaten van ballonnen actief ontmoedigd. Is er al een oproep aan gemeenten gedaan om het oplaten van ballonnen actief te ontmoedigen, en zullen

gemeenten in hun evenementvergunningen ook sturen op het gebruik van ballonnen tijdens evenementen? Is er bereidheid om daarnaast de uitvoering van deze motie breder te trekken en ook het bedrijfsleven en maatschappelijke organisaties aan te spreken over het oplaten van ballonnen? Kan de Minister aangeven wat er bedoeld wordt met alternatieven van het oplaten van ballonnen? De leden van de PvdD-fractie vragen ook naar andere maatregelen om macro- en microplastics in het water tegen te gaan. Welke nieuwe acties worden hiertoe ondernomen?